

Pentru monarhie:

Pre anu 6 fl., 1/2, anu
3 fl., 1/4, anu 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:

Pre 1 anu 18 frcs., 1/2,
anu 9 frcs., 1/4, anu
4 frcs. 50 cm.Fóea apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericescă-politică.

Unu şirú garmond:
odatá 7 cr., a dóua órá
6 cr., a treia órá 5 cr.,
şi de fie care publica-
ţiune timbru de 30 cr.Totú ce privesce fóea
sá se adreseze la «Re-
dactiunea şi Admini-
straţiunea Unirii»
în
Blaşiu.

Anulú IV.

Blaşiu 26 Maiú 1894.

Numéruľ 23.

Congresulú archidieceşanú amánatú.

Aflámú cu mare surprindere, că Congresulú archidieceşanú convocátú pe 4 Iuniú a. c. la Blaşu a trebuitú să se amáne, şi încă la întrevinerea Ministrului de culte şi instrucţiune. Nu scimú, ce a pututú da ansá la acestú paşu alú domnului Ministru, căci până acum în totá ţara poporulú românú nu a făcutú absolutú nimica, ce ar puté îndreptáti organele statului, ca să ne împedece în eserciţiulú drepturilorú nóstre bisericesci. În Blaşu a fostú totdeauna linişte, şi chiarú şi cândú ar voi cineva să conturbe liniştea, — ceea ce nici nu se póte presupune din partea ómenilorú cu minte sánétosá, — avemú destulá miliţiie (unu batalionú) aşedatá în acestú oraşu, care să împedece orí ce felú de mişcáři periculóse pentru statú. Credemú deci, că şi dlú Ministru se va fi luatú după faimele respândite de presa desfrínatá jidano-magiará, care chiarú şi în manifestaţiunile cele mai pacínice şi esemplare ale poporului românú nu vede decâtú porniri în contra statului şi a ordinii publice, şi unú periculú pentru locuitorii magiari, cărorá Românii nu le-au făcutú să le cadá nici măcar unú singurú pèrú din capú. Cu o politicá, care íea în nume de rêu chiarú şi manifestaţiunile pacínice, ce le face poporulú românú spre a-şi dovedi alipirea sa cátrá drepturile sale naţiionale, cátrá limba şi religiunea sa, acéstá ţará nu se póte fericí. Ér cu o politicá nefericitá, care pentru manifestaţiuni pacínice şi inofensive împedecá eserciţiulú drepturilorú nóstre chiarú şi în sinulú bisericeii, spiritele nu numai nu se vorú linişti, ci amărăciunea şi indignaţiunea tuturorú Românilorú de inimá va cresce şi se va potenţa totú mai multú.

Lásámú să urmeze cerculariulú, prin care se amána ţinerea congresului:

Nr. 2023—1894.

Cerculariú cátrá tóte oficiile protopopesci.

Onorate în Christosú Frate!

Înaltulú Ministeriú de culte şi instrucţiunea publicá prin telegrama sa de dto 23 Maiú a. c. Nr. 1208 presid. cere, să dispunemú cu urgenţă, ca Congresulú mixtú archidieceşanú convocátú la Blaşu pe ziua de 4 Iuniú a. c. st. n. deocamdatá să se amáne. Acéstá o aducemú la cunoşcinţa onoratelorú oficii protopopesci cu acelu adausú, că în şedinţa consistorialá de astáđi amú decisú, ca ţinerea congresuluiú din cestiune să se amáne până la altá dispuşetiune a nóstrá, însă de odatá amú făcutú paşii de lipsá la înaltulú Ministeriú spre a esopera ţinerea

congresulú pe unú altú terminú, care se va notifiica tuturorú celorú interesaţi la timpulú sêu. De odatá notificámú, că dacă în unele cercuri electorale s'a îndeplinitá alegerea membrilorú congresuali, acéstá alegere rămáne în vigóre şi pentru congresulú, ce se va ţiné mai târđiú, ér dacă în vre unú cercú electoralú alegerea membrilorú congresuali nu s'ar fi pututú ţiné din cauza pedecilorú puse de organele administrative, acele cercuri vorú avé să-şi alegá deputaţii congresuali în ziua, ce se va deşige de aci mai târđiú. Spre a o puté face acéstá, comitemú, ca comisarii, cari nu au pututú îndeplini alegerile în cercurile lorú, să ne facá despre acéstá raportú detaiatú. După tóte acestea de sine se înţelege, că oficiile protopopesci vorú avisa pe deputaţii deja aleşi, să nu se prezenteze pe ziua de 4 Iuniú a. c. la Blaşu.

Blaşu din şedinţa consistorialá ţinutá în 24 Maiú 1894.

Ioanú M. Moldovanú.

Vicariú capitulariú.

Procesulú Memorandului.

Amú constatátú trei momente, ce s'au ivitú în decursulú procesuluiú din Cluşu: *solidaritatea poporului românescú cu conducétorú sêi, simpatia lumii întregi faţa de cestiunea nóstrá naţiionalá, şi neputinţa justiţiei magiare în faţa acusaţilorú.*

Ceea ce acum voimú a constata, este *bárbáţia membrilorú comitetuluiú în faţa acusaţilorú şi judecátorilorú.*

Declaraţiia, la care îi dămú locú mai la vale, este o dovadá a acestei bárbáţii, pe care cu mándrie o constatámú, pentru că pururea a nóstrá convingere a fostú, că nu prin transacţiuni, nu prin şováiri, ci prin bárbátie şi prin jertfá va ajunge la triumfú cauza dréptá a poporuluiú nostru.

Étá declaraţiunile comitetuluiú, făcute prin dlú Dr. Ioanú Raţu:

Membrii comitetuluiú partiduluiú naţiionalú românú din Transilvania şi Ungaria, cari staú pe banca acusaţilorú înaintea curţii cu juraţi din Cluşu, declará după cetirea textuluiú românú alú Memoranduluiú incriminatú, că:

1. Susţinéndú întru tóte hotářiile luate de adunářiile generale ale partiduluiú naţiionalú ţinute în Sibiu la anii 1881, 1884, 1887, 1890, 1892, 1893, — primescú responsabilitatea pentru acele hotářiiri identificându-se cu ele.

2. Ce atinge specialminte cestiunea „Memoranduluiú“, noi amú statú dintru începutú, şi stámú şi astáđi pe basa concludeselorú conferenţelorú naţiionale, cari în modú precisú şi-au adusú decisiunile sale în acéstá privinţă, şi anume în 1892 s'a hotáritú espresú, ca Memorandulú deja stabilitú să se aşterná la

Înaltulú Tronú, fără amánare, ceea ce s'a şi efeptuitú.

3. Representanţiia alegétorilorú românii din Transilvania şi Ungaria întruniţi în conferinţa naţiionalá în Sibiu, la 23—24 Iuliú 1893 au votatú urmátórea resoluţiune: că conferenţa generalá identificându-se în tóte cu comitetulú sêu centralú, declará de alú sêu Memorandulú depusú în Iuniú 1892 în cancelaria Maiestáţii Sale, încuviinţezá paşii şi procedura aşternerii lui şi apróbá cu viuá satisfacţie şi pe deplinú activitatea acestui comitetú.

Prin urmare, noi membrii partiduluiú naţiionalú românú primimú responsabilitatea solidará pentru acestú Memorandú depusú în 1 Iuniú 1892 în cabinetulú Maiestáţii Sale.

4. De órece conferinţele generale naţiionale amintite au decisú şi publicarea şi respândirea Memoranduluiú pentru informarea opiniunii publice din ţará şi străinătate, deşi publicarea şi respândirea lui s'au făcutú înainte de terminulú contemplatú de comitetulú naţiionalú, ca mandatarii ai conferinţelorú generale naţiionale nu putemú decâtú să aprobámú publicarea şi respândirea lui şi prin urmare primimú responsabilitate solidará şi în privinţa acéstá.

Cetindu-se întregú cuprinsulú Memoranduluiú, împreună cu pasagele incriminate în totá întregimea lorú, constatámú urmátóarele:

a) Că în cursulú instrucţiuniiú procesuluiú nu s'a comunicátú acusaţilorú contextulú Memoranduluiú incriminatú, nici pasajele incriminate din elú;

b) că nici în cursulú actualei pertractáři finale nu s'au cetitú în întregitate lorú pasajele incriminate, ci numai unele frase trunchiate;

c) că actulú de acusá şi prin urmare pasajele incriminate n'au fostú cetite în românesce, deşi acusaţiia au cerutú acéstá, aşa încátú noi acusaţiia amú fostú siliţi a constata aci în faţa tribunaluluiú, că între traducerea oficialá şi între textulú românescú incriminatú suntú diferinţe esenţiale;

d) că prin urmare până la sfârşitulú interrogatoruluiú n'amú avutú posibilitatea de a constata identitatea textuluiú incriminatú cu textulú originalú alú Memoranduluiú.

Acum însă în intervalulú dela sfârşitulú interrogatoruluiú şi până în momentulú de faţa amú ajunsú în situaţiune de a puté constata identitatea textuluiú românú incriminatú cu textulú originalú, pe carele noi l'amú depusú

în cabinetul Maiestății Sale, și așa fiindu declarăm, că primim răspunsabilitate solidară pentru totu cuprinsul Memorandului incriminat.

Onorabilă Curte!

Domnilor jurați!

Memorandul, pentru a căruia publicare și răspândire suntem trași ca nise făcători de rele înaintea acestei bare judecătorești, nu cuprinde, precum v'ați putut convinge, decât gravaminele poporului român, care ne-a trimis pe noi, ca să cerem scutul Tronului pentru drepturile lui nesocotite și călcate în picioare.

Ceea ce ne-a silit pe noi și pe întregul popor român, ca să facem acest demers, este faptul, că atât legislațiunea, cât și guvernul ne-a adus la convingerea neștrămutată, că în fața lor pentru noi vorbă de dreptate nu poate fi.

Înzădaru au fost toate promisiunile, cari s'au dat în repetite rânduri pentru respectarea drepturilor noastre naționale.

Înzădaru am încercat toate formele și mijlocele legale.

Înzădaru ne-am plâns la toți factorii competenți ai statului.

Esclusivismul de rasă a declarat război de exterminare limbei și naționalității noastre.

Nu ne mai rămăsese dar decât această singură cale a apelului la factorul suprem al statului și la opinia publică a lumii civilizate.

Față de acest act, care nu conține decât curatul adevăr și este icona credincioasă a suferințelor și nedreptăților seculare, ce le îndură poporul român din Transilvania și Ungaria, trebuia ca regimul să se desvinovățească, ori să-și răsbune.

Desvinovățirea nu era cu putință, a ales calea răzbunării!

Ne-a împedat, să ajungem la Tron, și acum ne supune judecării acelora, contra cărora ne-am plâns.

Ceea ce se discută aici, domnilor este însuși existența poporului român.

Existența unui popor nu se discută, se afirmă.

De aceea nu ne e în gând, să venim înaintea d-vostre, să dovedim, că avem dreptul la existență.

Într-o asemenea cestiune nu ne putem apăra în fața d-vostre, nu putem decât să acuzăm în fața lumii civilizate sistemul asuprașilor, care tinde, să ne răpescă ceea ce un popor are mai scump: *legea și limba.*

De aceea nu mai suntem aici acușați, suntem acușatori.

Ca persoane nu avem ce căuta înaintea acestei curți cu jurați, fiindcă noi am lucrat numai ca mandatar ai poporului român, și un popor întreg nu se poate trage la bara judecătorească.

Plângerile poporului român nu pot fi judecate de un juriu exclusiv maghiar, care este și judecătoria și parte.

De aceea nu este de demnitatea poporului român de a se apăra în fața juriului din Cluș. Întru adevăr această cestiune politică și de stat, care rezultă dintr'un proces secular între națiunea

maghiară și autoctona națiune română.

De judecată dar nu poate fi vorbă. Ne puteți osindi ca indivizi, nu ne puteți judeca ca mandatar ai poporului.

De altfel ați înțeles și d-voastră, că aici nu poate fi vorbă de drept, ci numai de forță. Lucrul acesta nici nu ați mai încercat să-l ascundeți, căci ați nesocotit până și formele legale cele mai elementare, cari se observă chiar pentru criminali înaintea curților cu jurați. Lumea va auzi cu uimire, că s'au putut judeca nise oameni de cătră o instanță judecătorească, fără ca să potă avea macar apărător. Ați proclamat sus și tare, că forța birue dreptul, și nici că ați mai căutat, să mascați în fața lumii aceea, ce nu mai e judecată, ci executare.

Să nu ne cereți dar nouă, să ne facem complici în acest simulacru de proces încercându să facem din partea noastră un simulacru de apărare.

Au fost siliți prin violență și insulte apărătorii nostri, să se depărteze. S'a agitat prin presă opinia publică maghiară reprezentată prin juriul din Cluș în contra noastră și a întregului popor român. Am fost violențați și aici, cum am fost terorizați totdeauna, cum suntem terorizați mai ales de când am denunțat lumii civilizate asuprașii, ce le îndurăm. Mai poate fi dar vorbă aici de judecată, de apărare în înțelesul juridic? Nu! Faceți ce voiți!

Nevinovați suntem, dar D-Vostre stăpâni sunteți pe individualitatea noastră fizică, nu însă și pe conștiința noastră, care în această cauză este conștiința națională a poporului român. Dacă nu sunteți D-Vostre competenți, să ne judecați, este însă un alt tribunal mai mare, mai luminat, și de sigur mai nepărtinitor, care ne va judeca pe toți: e tribunalul lumii civilizate, care Vă va osindi odată mai mult și mai aspru, decât v'a osindit până acum.

Prin spiritul de intoleranță, printr'un fanatism de rasă fără samăn în Europa, osindindu-ne veți isbuti numai ca să dovediți lumii, că Maghiarii sunt o notă discordantă în concertul civilizașii.

Declaru prin urmare în numele meu și al colegilor mei acușați, că pentru cuvintele arătate nu ne putem apăra.

* * *

Care va să dică, procesul e terminat. S'a terminat cu un final admirabil, care a prefăcut cu o singură lovitură pe acușati în acușatori și pe acușatori în acușati.

După acest final cu liniște și mândrie privim în fața sentinței.

Revista bisericească.

Roma.

Sfinția Sa a ținut consistoriu secret în 18 l. c. Sfinția Sa a deschis consistoriul prin o scurtă alocuțiune, în care s'a ocupat numai de biserica Antiochenă din Siria confirmându alegerea patriarhului Behman. Apoi a publicat Sfinția Sa denumirea de cardinali a lui

Andrea Steinhuber S. I., Egidiu Mauri, Cyriac Maria Sancha Nervas, Dominic Svampa, Andrea Ferrari și Francisc Segna.

În 21 s'a ținut consistoriu public, la care au fost de față membrii corpului diplomatic, precum și un public distins. În consistoriu s'a dat baretul cardinalității cardinalilor creați în consistoriul trecut, între cari și episcopul latin de Oradea-mare Schlauch. Sfinției Sale atât la intrare, cât și la depărtarea din consistoriu i-s'au făcut ovațiuni caldure.

Revista politică.

Afaceri interne.

În ședința din 18 a camerei deputaților s'a continuat desbaterea asupra propunerii făcute de ministrul-președinte cu privire la trimiterea proiectului de lege despre căsătoria civilă în casa magnaților.

Sághy este pentru propunerea lui Apponyi, apostrofază aspru demonstrațiunile de stradă, puse la cale de cătră guvern prin organele sale; guvernul a recurs la ori ce mijloce spre a-și pute realiza planurile, s'a aliat cu cei mai mari adversari politici, cu stînga extremă, și acum după ce a suferit desastru în casa de sus, acesta o ascrie ingerinței străine! Cărei ingerințe? Majoritatea de 175 de voturi din dietă fără nici un motiv o califică ministrul Szi-lágyi ca majoritate a națiunii, de-orece la alegeri nu a fost vorbă despre această cestiune. Condamna cumpărarea presei.

Pongrácz Károly reflectându la vorbirea lui Kullmann din ședința trecută dice, că aceea mai bine se potrivía în o lojă francmasonică decât în dietă. Respinge atacurile îndreptate în contra membrului casei de sus principelui Windischgraetz, a căru soție e maghiară, și pruncii și-i cresce ca magiari (?). Oratorul declară, că nu e antisemit, dară totuși nu poate, ca să nu-și exprime indignațiunea pentru demonstrațiunile inscenate prin argații jidani, cari au insultat nu numai pe magnați, dară și damele rostindu cuvinte de jos și scuipindu spre calesile lor. Și acesta o numesc manifestarea opiniunii publice! Recomandă ministrului, să-și retragă propunerea.

Baththyányi respinge insinuarea, că ministrul de externe Kálnoky ar fi influențat prin contele Cziráky asupra votului casei de sus. Declară de sofismă argumentarea ministrului de justiție, că adecă majoritatea națiunii ar fi pentru proiect. Probază, că proiectul numai daune aduce pentru patrie și națiunea maghiară.

Szápáry Gyula criticază procedura guvernului pentru reformele sale radicale, dela cari nici un bine nu așteptă pentru patrie.

Polonyi impută guvernului, că nu cuteză a se atinge de școlile naționalităților și confesiunilor, fără de acesta însă cestiunea naționalităților nu se poate rezolvi. Poftesce reforma casei de sus pe basa sistemului reprezentativ.

În ședința din 19 au vorbit pentru guvern cu multe frase și puțină mēduă mamelucul Busbach Péter și Tisza Pista,

era în contra proiectului Gyürky Abraham și Szápáry László, care dăce între altele, că un guvern, care dă mână cu plevea de pe stradă și nedispunându de o majoritate compactă nici în dietă, voesce a-și crea majoritate în casa de sus prin numirea în masă de conți și baroni, nu merită încrederea națiunii, nici nu pôte fi considerat de liberal.

Ugryon Gábor în un discurs lung și cu spirit spune guvernului, că votul casei de sus se putea prevedea; îi impută, că în un stat constituțional accentuează atâta învoirea prealabilă a Coronei la reformele bisericesci-politice; se susține cu o majoritate adunată din diferite partide, e sprijinit de către deputații sași și de croați pe contul tendențelor națiunii magiare; întreabă, că ore înmulțirea numărului de grofi și baroni unesce-se cu direcțiunea liberală și democratică a guvernului? Nu primesce proiectul mai ales acum, când din apus vine anarchismul, era din răsărit dacoromanismul, față de cari guvernul este fără putere. Afă din „Pol. Corr.“, că nici dlă Wekerle, nici ministrul de externe nu au făcut nici un demers la guvernul român în cestiunea agitațiunii din România.

În ședința din 21 a. c. au vorbit Apponyi, Wekerle și Polonyi apărându-și fiesce care propunerea sa, apoi a polemizat ministrul Szilágyi cu oratorii opoziției recomandându retrimiteria proiectului la casa de sus.

Punându-se cestiunea la vot proiectul de rezoluție pentru retrimiteria în casa de sus a proiectului de lege referitor la dreptul matrimonial, au votat pentru 272 deputați, contra 104, au absentat 35, deci proiectul s'a primit cu o majoritate de 168 de voturi.

În 22 s'a început desbaterea asupra proiectului despre matriculele de stat. Proiectul a fost combătut din partea opoziției din motivul, că acum se pörtă matriculele destul de bine și încă gratuit, pe când pentru purtarea celor de stat nu sunt nici organe corăspundătoare, și cari să meriteze încredere, și se îngreunază cetățenii cu contribuțiuni nouă.

Ministrul Hieronymi dăce, că statul își va forma organe corăspundătoare, cheltuelile nu vor trece preste 800,000 fl. și că acum nu este unitate în purtarea matriculelor. Momentul național magiar nu pôte lipsi nici aci. Prin proiect se țintesce la unitatea națională.

În ședința din 23 s'a primit proiectul în general, și nu incape îndoelă, că se va primi și în desbaterea specială.

Sârbia.

Tinărul rege al Sârbiei de nou a surprins lumea cu un act politic, ale cărui urmări încă nu se pot prevedea. El prin un ucăz din 21 l. c. a suspins constituțiunea. Guvernul încă în noptea precedentă și-a dat dimisiunea, ca să nu pótă fi responsabil pentru fapta regelui. În proclamațiunea sa către popor regele arată scăderile constituțiunii din 1888 și patimele de partidă, la cari a dat ea prilej. Numai iubirea de popor și îngrijirea de prosperarea țerei

l'a îndemnat, ca să caseze constituțiunea acăsta și să restabilească interimatul constituțiunea din 1860. Prin acăsta era a încetat votarea pe liste secrete, care era o armă puternică a radicalilor, și a repăsit în locul ei votarea publică. Censul este mai mare, și o anumită clasă de ómeni este eschisă dela dreptul electoral pasiv. Scupcina, care se convoca numai odată pe an, constată din 124 deputați, dintre cari 44 sunt numiți de către regele. Președinte al năuiei scupcine este numit Kristici. Regele pôte disolva scupcina, când voesce. Guvernul are dreptul de a publica la casă de lipsă starea de asedi în unele țintuei pe lângă aprobarea ulterioară a scupcinii, asemenea pôte restringe libertatea de presă și de întruniri. Regele a încredințat frnele guvernării érašii cabinetului Nikolaevici. Radicalii sunt deprimați. Țara e liniștită de o cam dată. Ce va aduce venitorul, nu se scie.

Corespondințe.

Blași 22 Mai 1894.

Stimate Domnule Redactor!

În numărul 140 din 16 a. c. al jurnalului „Magyarország“, ce apare în Buda-pesta, se scie sub titlul „A forrongó Erdély“ aceaste: „Rades érseki erdész a napokban igy nyilatkozott: Balázsfalváról most elsepernek minden magyart . . . itt Románia van.“

După ce comunicat acesta jurnalistic se pôte reduce la o conversare, ce a avut forestierul mitropolitan David Radeș cu mine, după ce redacțiunea lui „Magyarország“ declararea mea desmițitoare în butul rugării mele decherate nu a comunicat în întreg cuprinsul ei, și după ce comunicat nădevărat primindu-se și în alte foi, aci în Blași a devenit notoriu, rog pe stimatul domn redactor, să enunțe, că forestierul David Radeș cuvintele citate mai la del nu le-a dis, că garantul lui „Magyarország“ declararea lui David Radeș făcută înainte mea a schimonosit în chip mincinos și s'a lăsat a fi răpit la extreme nepatriotice de același fel, ca și acei raportori de jurnale, cari de aci în timpul din urmă falsifică opiniunea publică cu sciri despre ciocniri sângeroase și revoluțiune.

Enric Fabritius
subjude reg.

Pertractarea din Cluș.

Ședința a XI-a.

Se continuă interrogatoriul.

Dr. Lucaci întrebat, că primesce răspunderea pentru răspunderea Memorandului, răspunde, că o primesce numai pentru exemplariul român original subscris în Viena, căci textul acestui exemplar s'a făcut la 1890, s'a primit de conferința din 1892 și de ședința comitetului din 25—26 Martie 1892. După ce s'a satorit textul românesc, s'a predat vicepreședintelui Brote, ca să se traducă pe limba magiară și germană. Pentru aceste traduceri însă nu primesc responsabilitatea juridică, fiind că nici nu le-a făcut dînsul, nici nu le-a controlat.

Judele Issekutz întreabă: Adevărat este, că în ședința din 25—26 Martie 1892 comitetul s'a întrunit, ca să facă un Memorand spre a fi subternut la Coronă?

Dr. Lucaci: Este adevărat, că conferința din 1892 ne-a dat însărcinarea de a așterne Memorandul la Tron. Recunosc

mai departe, că acest Memorand așternut Maiestății Sale conferința a hotărit să-l publice și răspundea, numai după ce se va scie sörtea aceluia. Memorandul s'a publicat fără autorizarea comitetului, prin urmare acesta nu pôte fi tras la răspundere.

La întrebarea juratului Nagy Mór, că aprobă răspunderea Memorandului, *Dr. Lucaci* răspunde, că în principiu primesc hotărerea comitetului de a se răspundea Memorandului. În casul concret constat, că publicarea s'a făcut prematur, contra voinei și fără conlucrarea comitetului.

D. Comșa declară, că a luat parte la ședința din 25—26 Martie 1892, unde s'a stabilit textul Memorandului. Tipărit a cetit Memorandul în „Tribuna“ și nu în broșură. Cu privire la traducerea Memorandului în mai multe limbi s'a făcut numai dispoziția, ca traducerea magiară și germană să fie încredințată lui Brote. În scris nu s'a luat hotărerea acăsta. Cine a împărtășit lui Brote dispoziția acăsta, nu scie.

Președintele îi aduce aminte acusatului, că înainte judelei de instrucție a recunoscut a fi consimțit la tipărire și răspunderea Memorandului.

D. Comșa dăce, că a subscris-o, creșdnd, că ea conține adevărul, dară acum vede, că ea este greșită, și au fost duși în erore de către Brote, de órece comitetul în ședința din 25—26 Martie nu a luat nici o hotărere în privința tipării și răspundii și prin urmare nici ce privesc partea financiară.

D. B. P. Barcianu la învoirea, că a conlucrat și consimțit cu publicarea, tipărire și răspunderea Memorandului, observă, că acăsta nu a putut-o face, de órece Memorandul s'a votat de conferință. Judele de instrucție, care l'a ascultat, confundă în ședința cu ședința. În ședința din 25—26 Martie comitetul s'a ocupat numai de modalitățile de așternere, făcnd pendentă tipărire și răspunderea dela sörtea, ce o va avé Memorandul. Tipărire a făcut Brote fără învoirea comitetului. Declarațiunea dată lui Brote (în 18 Febr. 1893) vedndu-o subscris de președinte și de secretari a subscris-o și dînsul fără a o mai examina. Ea nu corăspunde stării faptice a lucrului. Cine a concipat declarațiunea, încă nu scie.

Ședința a XII-a.

Publicul constă numai din Români.

Albini fiind morbos nu s'a prezentat.

La observarea juratului Nagy, că ore nu a scris unul din acușări declarațiunea dată lui Brote, dlă Comșa declară, că a scris-o dînsul la rugarea lui Brote, dară grăbindu-se nu a luat în cercetare minuțiosă conținutul ei.

După notele stenografice dlă Comșa ar fi dis în ședința precedentă, că dînsul a subscris declarațiunea în fugă mare, neavnd timp să o mai cetască. Președintele îi face atent la spunerea adevărului, căci tot juii cunosc limba românescă și controlază. Comșa afirmă, că în ședința de ieri nu a dis, că nu cunosc cuprinsul declarațiunii spune, că a scris-o în cancelaria lui Brote fiind de față și *Dr. Rațu*. Brote i-a dictat până și interpunctiunile. Nu-și pôte da samă, cum s'a străcurat în declarațiune cuvintele scrise de-asupra șirului, că ea se face conform procesului verbal al ședinței comitetului, fiind că în ședințe nu se prea ieau procese verbale.

Președintele nu pôte primi acăsta scusă.

D. P. Barcianu întrebat cu privire la subscrierea declarațiunii, răspunde, că a subscris-o în cancelaria lui Brote, nefiind de față decât dînsul și Brote.

Judele Issekutz dăce dlă Comșa: De órece dlă Brote și-a spus, că-i trebuie declarațiunea pentru judele de instrucție, nu pot presupune, dela un om inteligent ca dta, că ai avut intențiunea, să dai judelei de instrucție un act cu date false. Nu se pot admite dară observările dta.

D. Comșa: Avnd totă încrederea în președintele nostru și vednd și iscălitura sa, puteam să presupun, că se vor fi în-

telesu deja. Aşa dară ori ce mi-s'ar fi dictat de Brote în sensu politicu, aşi fi subscrisu.

Preşedintele întrăbă pe Dr. Raţu, că în ce împrejurări au făcutu declaraţiunea din cestiune.

Dr. Raţu spune, că se afla în cancelaria lui Brote, cându acesta avându lipsă de declaraţiune a cerut'o. Dnsul a subscris'o după spusele lui Brote; la şedinţa din 25—26 Martie nu a luat parte; declaraţiunea o află de unu lucru bagatelă, de-orece nu i-se pare importantă, cându s'a hotărîtă, ci ce s'a hotărîtă. Este însă faptu, că conferinţa naţională a hotărîtă publicarea şi răspândirea Memorandului, comitetul nu avea decâtu numai să esecutive această hotărîre.

La întrebarea preşedintelui, că înainte de 1892 hotărîtu-s'a vre-odată tipărirea şi răspândirea vre-unui Memorandă în diverse limbi, Dr. Raţu răspunde, că dñsul ca membru în comitetu, de cându s'a formatu partidul naţionalu, îşi aduce aminte, că conferinţa din 1881 a decisu, să se facă unu memorandă explicativu, în limba francesă şi germană, care s'a şi făcutu în 1882. În acesta s'a discutată toate cele 9 puncte ale programului.

Despre conferinţa din 25—26 Martie numai dela Brote a primitu informaţiuni. Cu privire la traducerea, tipărirea şi răspândirea Memorandului dice, că dñsul nu a făcutu nici unu felu de dispoziţiuni.

Preşedintele îi observă, că dacă nu a dispunū nimica, pentru ce a subscrisu declaraţiunea.

Dr. Raţu dice, că a subscrisu fiindu informat de Brote, că s'ar fi luat şi de şedinţa din 25—26 Martie hotărîrea, pe care o luase conferinţa. Pe la finea lui Maiu în Viena a reprobatu tipărirea Memorandului în „Tribuna“, dară nu a reprobatu şi tipărirea în broşuri; pentru aceea a purtatū partidul speşele tipării acesteia.

Se cetesce atestatul medicalu, din care se vede, că acusatul Sept. Albini, fiindu bolnavu, nu se pôte presenta la pertractare (în 18 Maiu).

Dlă N. Cristea declară, că a luat parte la şedinţa din 25—26 Martie, cându numai s'a stilisatū Memorandul, în care nu erau pasaje în contra legii. Din totă inima primesce responsabilitatea pentru celea cuprinse în Memorandū. (Publicul românū îi strigă: să trăsca!). Pe câtu îşi aduce aminte, nu există nici o diferenţă între manuscrisul prezentatū Coronei şi între cele publicate. Regretăză, că la Viena nu s'a pututū duce.

Dlă P. Barbū acusatū pentru distribuirea mai multorū esemplare din Memorandū, declară, că dñsul nu a distribuitū nici unu esemplarū, ci acesta a făcut'o personalul din cancelaria sa.

Dlă Dr. T. Mihali declară, că a conlucratū la compunerea Memorandului în conferinţa din 1892, cându s'a stabilitū definitivū textulū, érá în şedinţa din 25—26 Martie, la care a participatū, s'au făcutu numai schimbări de stilū. Textulū Memorandului publicatū în ziare şi broşurā — după cunoşcinţa dñsului — este identicu cu celū aşternutū coronei. Tipărirea şi răspândirea a hotărît'o conferinţa din 1892. A distribuitū 40—50 esemplare, dândū unulū chiarū fişpanului comitatului Solnocū-Dobăca. În şedinţa din 25—26 Martie nici nu era lipsă, să se lea protocolū.

Dlă Dr. G. Triponū la şedinţa din 25—26 Martie nu a luat parte, dară pentru aceea nu vre să se subtragă de sub responsabilitate. Memorandulū s'a statoritū în conferinţa din 1892, care (în p. 4) a hotărîtă a se susţine toate conclusele conferinţei din 1890 cu privire la Memorandū şi însărcinéză comitetul de 25 cu subşternerea lui. Crede, că părţile incriminate suntu identice în esemplariulū aşternutū Maiestăţii Sale şi în esemplarele publicate în broşurā. Esemplare din Memorandū nu a pututū distribui, de-orece i-le-a confiscatū poliţia încă înainte de a-le desface.

Şedinţa a XIII-a.

Publicū s'a prezentatū foarte puţin la pertractare.

Dlă A. Suciū dice, că a fostu de faţă la şedinţa din 25—26 Martie, la stabilirea textului incriminatū nu a conlucratū, fiindu acesta gata de multū; la Viena a fostu, dară Memorandulū nici nu l'a veditū. Fiindu morbosu preşedintele îi acórdă concediū, să méréză acasă.

Dlă M. Veliciū a fostu la şedinţa din 25—26 Martie, dară la stabilirea textului incriminatū a contribuitū numai ca membru alū conferinţei din 1892. Nu recunoşce, să fi făcutu Românii vre-unu Memorandū, care ar lovi în legile ţerei. Ca fiu alū naţiunii române declară, că lea totă răspunderea pentru Memorandū.

Dlă R. Patişa declară, că a fostu de faţă la şedinţa din 25—26 Martie, cându nu s'a făcutu în Memorandū nici o schimbare esenţială; traducerea în mai multe limbi s'a încredinţatū membrilor din Sibiu ai comitetului. Textulū Memorandului subşternutū Coronei este întrū tôte identicu cu textulū românescū alū Memorandului incriminatū. Cu privire la tipărirea şi răspândirea însu-şi a făcutū propunerea verbală, ca Memorandulū să nu se tipărescă şi răspândescă, decâtu cându se va sci, ce s'orve va avé la Corónă. Érá dacă această s'a făcutu, a fostu contra voinţei comitetului.

Dlă B. Raţu, faţă de care procurorulū îşi schimbă acusa, învinovăindu-lū numai pentru răspândirea Memorandului, dice, că din cauză de bôlă nu a conlucratū nici la facerea nici la subşternerea Memorandului, dară a primitū şi împărţitū mai multe esemplare în credinţa, că nu cuprindū pasaje punibile.

Dlă G. Domide declară, că a fostu la şedinţa din 25—26 Martie a comitetului, a conlucratū la facerea Memorandului, care nu este fătulū unui singurū omū, ci alū întregii naţiuni. Comitetulū nu a avutū decâtu să esecutive hotărîrea conferinţei din 1892.

Preşedintele: După afirmările dlui Coroianū şedinţa din 25—26 Martie s'a convocatū cu scopulū, că comitetulū să schimbe acele pasaje din Memorandū, cari cuprindū vătămarea constituţiunii?

G. Domide: Şedinţa din 25—26 Martie n'a fostu convocată cu scopū, ca să schimbe astfel de pasaje, căci ele nici nu există în Memorandū. Érá dacă totuşi dlă Coroianū a pututū susţine aşa ceva, acesta nu e decâtū părerea lui individuală. După credinţa dñsului pasajulū incriminatū este identicu cu celū cetitū în şedinţa. Cu privire la traducere s'a hotărîtū, ca acesta să se facă după textulū originalū românescū în limba magiară şi germană cu scopulū veditū, ca Memorandulū să se aşternă coronei în tôte trei limbile. În ce privesce tipărirea şi răspândirea, nu s'a luatū nici o hotărîre, lăsându-se acesta până la timpulū, cându se va cunoşce sôrtea Memorandului. Relativū la declaraţiunea dată lui Brote, dlă Domide dice, că nu o cunoşce numai acum şi nu o pôte recunoşce ca eşită din sinulū comitetului. În sfârşitulū dice: „Dlorū, eu leau totă responsabilitatea, atâtū pentru textulū Memorandului, câtū şi pentru tipărirea şi răspândirea lui.“ Această declaraţiune plină de demnitate a făcutū o bună impresiune asupra publicului românū.

Dnii I. Munteanū, D. Romanū şi I. Duma, acusatū pentru răspândirea Memorandului, recunoşcu acestū faptū.

Terminându-se ascultarea acusatilorū, procurorulū declară, că în urma lămuririlor din decursulū pertractării acusa faţă de Dr. Raţu şi-o restringe numai la aceea, că a luatū dispoziţiuni referitoare la răspândirea Memorandului incriminatū, faţă de P. Barbū îşi baséză acusa numai pe motivulū răspândirii faptice, érá faţă de Triponū îşi retrage acusa.

Triponū îşi exprimă surprinderea şi părerea de rău, că dlū procurorū îşi retrage acusa. La întrebarea preşedintelui, că pôtece rebonificarea speselorū, Triponū răspunde afirmativū, computându-şi 25 fl. pe qi.

Tribunalulū îl declară scosū de sub acusa, érá ca rebonificare i-se aplacidéză 400 fl.

Urméză cetirea conduitei acusatilorū, şi cu terminarea acesteia se încheie şedinţa.

Şedinţa a XIV-a.

Galeria e bine cercetată mai alesū de dame.

Se începe interrogatoriulū cu dlă S. Albini, căruia, nefiindū încă deplinū sănătosū, preşedintele îi permite, să răspundă şedendū.

Dlă Albini declară, că a luat parte la şedinţa din 25—26 Martie; recunoşce, că atâtū ca membru alū conferinţei, câtū şi ca membru alū comitetului a conlucratū la facerea Memorandului. Nu-i adevăratū, că Memorandulū ar fi fructulū şedinţei din 25—26 Martie, pentru că deja în 1887 conferinţa generală a hotărîtū facerea şi aşternerea cătră Tronū a unui Memorandū. În şedinţa din 25—26 Martie, precum îşi aduce aminte, nu s'au făcutū modificări esenţiale în textulū Memorandului, care nu conţine nici o vătămăre a legilorū. Traducerea, tipărirea şi răspândirea au fostū hotărîte de cătră conferinţa generală. Comitetulū esecutivū nu a avutū alta de făcutū, decâtū să se conformeze acelei hotărîri. Comitetulū nu a discutatū decâtū în generalū asupra tipării şi răspândirii, lăsându a se lua dispoziţiuni definitive după cunoşcerea rezultatului la Tronū. A subscrisū în Viena numai textulū românū, pe care singurū l'a consideratū de originalū. Traducerile nu scie, cine le-a făcutū, ele s'au făcutū numai pentru ururarea factorilorū, cărora s'a datū Memorandulū. Dacă e vorba de răspundere numai pentru textulū originalū românū, răspunde.

Nu scie, cine a comunicatū în detaliū dlui Brote conclusele şedinţei din 25—26 Martie, dară este adevăratū, că dñsul a discutatū cu Brote asupra acelorū hotărîri. I-a spus înainte de tôte, că comitetulū a hotărîtū, ca deputaţiunea să presente Memorandulū Maiestăţii Sale în ziua de 28 Maiu; acesta pentru ca dsa să se îngrijescă de confecţionarea esemplarului, ce trebuia prezentatū. I-a spus, că comitetulū a hotărîtū, să esecutive tôte conclusele conferinţei generale. Scie, că în Viena unii din membrii mai bătrâni ai comitetului au făcutū lui Brote imputări în privinţa publicării Memorandului în „Tribuna“ înainte de a fi prezentatū Maiestăţii Sale. Relativū la declaraţiunea dată lui Brote în 18 Febr. 1893 dlă Albini observă următoarele: Pe timpulū, cându s'a formulatū acea declaraţiune, dlă Brote era urmăritū de justiţie pentru Memorandū. Şi pentru cuvintulū, că comitetulū esecutivū nu a voitū să degageze de solidaritatea răspunderii cu dlă Brote, i-a datū această declaraţiune; care nu este esactū formulată în sensulū, că tipărirea şi răspândirea Memorandului s'ar fi hotărîtū definitivū în şedinţa din Martie. Comitetulū era datorū, să esecutive decisiunile conferinţei generale, şi în consecinţă elū a hotărîtū în această şedinţa şi suportarea speselorū pentru traducere, tipărire şi răspândire.

Judele Issekutz: Aveţi aparenţă a declara, că totū, ce s'a făcutū, s'a făcutū din iniţiativa personală a dlui Brote, şi acesta pentru cuvintulū, că dlă Brote nu este de faţă. Ce aveţi de quis în privinţa acesta?

Albini: Am fostū rău înţelesū şi declarū solemnū, că atâtū pentru textū, câtū şi pentru răspândire, deşi răspândirea personalū nu am făcut'o, leau totă răspunderea, şi nu credū, că se va găsi vre unulū dintre noi, care să facă altfelū; de altă parte credū, că bunăvoinţa dlui judecătorū nu s'ar schimba întrū nimicū, dacă dlă Brote ar fi de faţă.

Închidū-se interrogatoriulū cu ascultarea dlui Albini, pentru cuvintulū „injustū“ se fixéză în traducerea magiară „méltánytalan“.

Apoi dlă Coroianū rógă tribunalulū să asculte, ca martori, pe toţi membrii conferinţei din 1892, spre a se proba, că această conferinţa a hotărîtū compunerea Memorandului, traducerea în diferite limbi, publicarea şi distribuirea lui; érá asupra împrejurării că pasajele incriminate nu cuprindū negarea

obligătoare a legii, ci faptulă desvoltării dreptului publică ală patriei noastre, să se asculte esperți.

Dr. Rațu se alătură la propunerea dlui Coroianu cu privire la ascultarea esperților.

G. Popu de Basesci avendu în vedere însemnătatea cauzei se alătură la propunerea dnilor Dr. Rațu și Coroianu.

Dr. Lucaciū încă cere martori. Elū dice, că trebuie să se precizeze, că ore suntū dînșii acușai ca persoane singuratice ori ca corporațiune. Precisarea acestui lucru însă nu se pôte face decâtū prin martori. Cele sêvârșite în ședința din 25—26 Martie, pentru cari îl acușă procurorul, nu-să altă ceva, decâtū executarea mandatului conferinței generale. Decī trebuie să se lămurescă, dacă dînșii nu ca indiviđi, ci ca reprezentanți ai națiunii române staū pe banca acușaiilor; căci atunci procesul se presentă sub altă formă: alta e poziția loră ca indiviđi particulari și alta, dacă representă cauza națiunii. Dliu procurorū vrē, să devalveze nivelul acestui procesū, dară nu va putē intoneca adevērulū, că dînșii pe banca acușaiilor suntū adevērații reprezentanți ai națiunii române. Pentru aceea cere, să se asculte martori și esperți pentru lămurirea acelorū cestiuni atâtū de importante.

Procurorul se încercă să arete, că din punctū de vedere alū dreptului penalū este lucru indiferentū, dacă acușatul ca particularū sau ca membru alū unei corporațiuni a comisū faptulū punibilū; în casulū de față acușaii nu staū acolo ca membrii comitetului naționalū, ci ca indiviđi singuratici.

La insistința dlui D. Romanū președintele constată, că în procesul verbalū luatū de judele instructorū d. Romanū figurēză ca martorū, nu ca acușatū.

Dliu Patia dice, că chiarū și aculū de acușă dovedesce, că acușaii suntū trași la răspundere colectivă, ca corporațiune, și propune de esperți pe profesorii universitarii Lechner din Budapesta, Lustkandl din Viena și Ihering din Göttingen.

Totū pentru ascultarea de martori și esperți vorbescū și dlii Comșa, Dr. T. Mihali și M. Veliciū. Procurorul și la aceștia le răspunde, că suntū acușai ca singuratici, nu ca corporațiune, provocându-se și la împrejurarea, că a scosū de sub acușă pe aceia, despre cari s'a convinsū, că nu au luatū parte la ședința comitetului din 25—26 Martie.

Președintele dispune cetirea protocolului luatū cu ocaziunea unei perchisițiuni în localitățile „Institutului tipografic” și unū estrasū din „prima nota” Institutului, în care occură o poziție despre o comandă a „comitetului naționalū”. Dr. Lucaciū pe basa acestei prime note constată, că membrii comitetului suntū acușai ca corporațiune, pentru că procurorul își basēză acușă pe aceste acte.

Ședința a XV-a.

Acēstă ședința a fostū monotonă; sala mai golă, numai pe galerii erau puține dame.

Cereri de a se asculta martori și esperți au fostū respinse de tribunalū pe motivulū, că martorii nu au fostū de față la ședințele comitetului, eră încetū pentru esperți, că și jurații încă suntū în stare să judece acēstă cauză. Dl. Coroianū în numele acușaiilor însinuă recursū de nulitate atâtū în contra acestei decisiuni, câtū și în contra motivării.

Președintele anunță cetirea Memorandului în limba română și magiară. Dliu Coroianū cere, ca înainte de a începe cetirea Memorandului, să se cetescă arētarea criminală a procurorului făcută primadată contra lui Brote, și cererea procuraturii supreme de a se estinde investigațiunea contra întregului comitetū. Cetindu-se aceste acte se constată mai alesū din alū doilea, că comitetulū este acușatū, eră nu singuratici.

Președintele în legătură cu aceste acte dispune, să se cetescă și protocolul de investigațiune luatū cu Brote. La acēstă se opune d. Coroianū provocându-se la procedura criminală, care nu permite, să se cetescă fașiunile unū acușatū absentū. Apoi urmēză cetirea Memorandului în textū magiarū, care durēză dela 12—2 ore d. a.

Ședința a XVI-a.

Președintele deschidēndū ședința la 8 ore, face cunoscută absentarea dlui Albici și a juratului Nagy Kálmán din cauza de morbū, apoi dispune cetirea Memorandului în textū românū, care terminându-se la 9 3/4 ore, declară procedura de probațiunea de închiată și provocă pe procurorū să-și rostescă rechetoriulū.

Acușaii Dr. Rațu, Dr. Lucaciū, Coroianū și Comșa insistă să li-se concedă unele observări, dară președintele refusă; dicēndū, că potū să-și facă observările cu ocaziunea apărării.

După acestea procurorul și-a rostitū rechetoriulū, ascultatū fiindū cu atențiune. Elū dice:

Faptulū, care vine în conflictū cu legea penală, pentru care a ridicatū acușă, s'a comisū prin răspândirea așa numitulū Memorandū românū.

Memorandulū dice, că legea referitoare la uniune nu pôte avē putere obligătoare, căci s'a adusū fără conlucarea Românilorū. Față de acēstă aserțiune se provocă dliu procurorū la art. de lege I din 1848 alū dietei ardelevesci și la art. de lege IV din 1848 alū celei ungare și la art. de lege 43 din 1868.

Până ce acușaii au rēmasū între marginile dreptului de a petiționa, nu au pututū fi urmăriți. Cândū însă, în ședința din 25—26 Martie 1892 au statoritū textulū Memorandului și au hotărțitū publicarea lui în limba magiara, germână, română, francesă și italiană, au venitū în conflictū cu §. 173 a cod. pen. comitēndū delictulū de agitare, care se pôte pedepsi cu carcerū de statū până la 5 ani, precum și cu §. 171 referitorū la combaterea prin presă a puterii obligătoare a cutării legi. Deci nici rentru scrierea Memorandului nici pentru încercarea de a-lū susțerne la tronū nu s'a ridicatū acușă contra nimșnui, ci acușă s'a ridicatū pentru delictulū comisū prin lățirea Memorandului, prin ce au încercatū, să clătine respectul și supunerra față de una din cele mai momentōse legi fundamentale ale statului.

După terminarea traducerii rechetoriului. Dr. Rațu se ridică și liniștitū cu tonū demnū și puternicū cetesce în numele sēu și alū socilorū sēi acușaii declarațiunea publicată mai la delū.

După terminarea declarației auditorulū românū isbugnesce în puternice strigate de „să trăsescă”. Făcēndū-se liniște, tōți acușaii ridicându-se în picioare declară, că se alătură la declarația dlui Dr. Rațu.

Președintele: Provocū pe procurorū să-și facă observările la declarația domnului Dr. Rațu.

Procurorul: Negū, că în decursul pertractării s'ar fi întimplatū vre-o restricțiune a libertății apărării acușaiilor. Mai departe trebuie să protestezū contra acelei aserțiuni a dlui dr. Rațu, că aici ar sta pe banca acușaiilor reprezentanții și cauza unū poporū, repetū, că acușă o susținū numai față de omeni privați. Negū mai departe, că aici ar fi vorba despre lupta de rasă între două popore, unde jurații de o rasă judecă asupra acușaiilor de altă rasă. Este adevēratū, că jurații suntū din întimplare magiari, constatū însă, că între cetățenii Clușului cualificați de a fi jurați suntū și români, și dacă acum ședū numai magiari pe bancele juraților, este o curată întimplare. Protestezū în contra insinuării, că jurații ar judeca aici în cauza proprie. Obiectulū procesului nu este lupta de rasă, ci este delictulū comisū contra unor legi fundamentale ale statului. Me provocū la Memorandū, care nu atacă pe magiari, ci atacă valabilitatea și puterea obligătoare a unei legi fundamentale, aduse în dieta țerei conformū constituțiunii. Ceea ce privesce gravaminele și preținsele neîndreptării ale elementului românū, observū, că remedialū nu este permisū să se caute pe cale nelegală și neconstituțională, cum s'a făcutū și cu ducerea Memorandului la Tronū, evitându-se factorii constituționali ai țerei, ci dacă românii voescū să saneze preținsele stări anormale, trebuie

să se adreseze către factorii constituționali ai Ungariei, către Ministeriulū responsabilū, și către parlamentū, cari au datorința, să satisfacă tuturorū cererilorū și postulatelorū juste ale locuitorilorū.

Sentința din Clușiu.

S'a sevărșitū. Verdictulū asupra mandatarilorū poporului românū s'a pronunțatū. Etă-lū.

Suntū judecați:

1. Dr. Ioanū Rațu pe doi ani temniță de statū.
2. George Popu de Basesci pe unū anū temniță de statū.
3. Dr. Vasile Lucaciū pe cinci ani temniță de statū.
4. Demetriū Comșa pe trei ani temniță de statū.
5. Dr. Daniilū P. Barcianū pe doi ani șese luni temniță de statū.
6. Nicolae Cristea pe optū luni temniță de statū.
7. Iuliū Coroianū pe doi ani optū luni temniță de statū.
8. Patriciū Barbu pe două luni temniță de statū.
9. Teodorū Mihali pe doi ani șese luni temniță de statū.
10. Aureliū Suciū pe unū anū șese luni temniță de statū.
11. Mihaiū Veliciū pe doi ani temniță de statū.
12. Rubinū Patia pe doi ani șese luni temniță de statū.
13. Gerasimū Domide pe doi ani șese luni temniță de statū.
14. Dionisie Romanū pe optu luni temniță de statū.

Pe lângă acestea osinđiții au să pōrte cheltuielile procesului, cari s'au fixatū în 3238 fl. 63 cr. și cheltuielile întreținerii lorū în temnița de statū.

Septimiū Albini va avē pertractare nouă, după ce acum a fostū morbosū. Cealalți acușai, anume Basiliū Rațu, Nicolae Romanū, Ioanū Munteanū, și Ioanū Duma au fostū achitați

Etă verdictulū. Sub impresiunea lui nu avemū nici unū cuvintū. Lăsămū, ca preste acestū verdictū să se pronunțe inima poporului românescū și opiniunea nepreocupată a lumii civilizate.

Noutăți.

Afacerea Pituk. „Budapești Hiriap” aduce scirea, că „patriotul” Pituk Béla prin Primatele Vaszary ar fi recursū la Roma în contra sentinței Escelenței Sale Episcopului de Oradea mare, și acēsta din cauză, că Scaunulū Mitropolitanū din Blășu e vacantū. Nu scimū unde a pututū „patriotul” Pituk Béla învăța dreptulū canonicū, care să-i spună, că în timpulū vacanței Scaunului Mitropolitanū din Blășu apelantii au să-și trimită recursese la Roma prin unū Mitropolitū străinū, care în Mitropolia Blășului n'are nici o jurisdicțiune. Noi scimū, că Consistoriulū din Blășu și în timpulū de vacanță funcționeză ca forū de a doua instanță pentru diecesele de Gherla, Orade și Lugosū, și chiarū și Pituk Béla a apelatū la Consistoriulū din Blășu ca la forū de a doua instanță la începutulū procesului sēu. Îi spunemū deci înainte, că dacă nu Primatele Vaszary, apoi de sigurū Roma li va trimite totū recursulū îndereptū spre observarea ordinii ierarchice a instanțelorū.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

XXI.

Folósele unirii.

(Fine.)

Multe amă mai puțin să scrie despre folósele unirii, însă ca să fim cât se poate de scurți, vom a arăta numai atâta, că biserica românească unită a fost totdeauna în fruntea mișcărilor noastre naționale.

Pe când în principatele române Români gemeau sub jugul fanarioșilor, în Ardeal sub jugul Magiarilor, Sasilor și Sécilor, un episcop unită a fost cel dintâi, care a reclamat drepturi politice și pentru sermanul nostru popor. Din nenumăratele memorii, ce le-a adresat episcopului Ioan Inocențiu Klein către împăratul Carol al VI-lea și împărătesa M. Terezia, se vede limpede, că el a cerut și în parte a și obținut următoarele drepturi pentru Români și biserica sa: Să se dea uniților loc de biserică, de case parohiale; clerul să se bucure de toate drepturile clerului latin; domni feudali să nu mai impedeze pe Români, când aceștia voesc să-și facă biserici; domni să nu mai oprască dela școlă pe copiii Românilor sub pedepsă de 100 fl.; episcopului să se dea vot în consiliul guvernului; nu numai episcopul, ci și alți Români să fie admiși ca regaliști în dieta țerei; Blașul să fie recunoscut de oraș cu dreptul de a pute trimite 2 deputați în dieta țerei; Români încă să fie aplicați în funcții, fără a se pretinde dela ei, să-și lăpede naționalitatea; la curtea de apel să fie aplicați cel puțin trei asesori români; dacă nu în toate, cel puțin în câteva districte prefectii (hispanii) să fie totdeauna români; legile votate pentru asuprirea Românilor să se caseze, cele favorabile lor să fie aplicate; domni feudali să restituască comunei românești agrii, pădurile, livezile răpite; asemenea să facă și Sasii; poporul să nu i-se îngreuneze totu mai tare jugul iobăgiei; să se înfrineze crușimea domnilor, ca și poporul iobăgit să poată trăi, în fundul regesc, adecă în Săsime să înceteze ori ce fel de iobăgie, fiindu acel teritoriu recunoscut de liber. ¹⁾

Însă episcopul Inocențiu nu a cerut numai egala îndreptărire a Românilor ca indiviși și cetățeni, ci a pretins, ca națiunea română ca atare să fie recunoscută de națiune politică, în tocmă ca și Magiarii, Sécii și Sasii. „*Agnoscamur pro recepta natione*,” a fost strigătul bravului episcop către curtea din Viena, și acest strigăt s'a prefăcut în devisa întregului popor românesc, și chiar și astăzi Români nu luptă pentru altceva, decât pentru dobândirea acelor garanții, în cadrul cărora să se poată valida ca națiune politică pe pământul patriei comune locuite de diferite naționalități. De unde dela sine urmează, că idealul politic al Românilor din Ungaria și Transilvania este o creațiune a bisericii unite.

Între actele politice de importanță ale Românilor merită loc de frunte și suplicele din anul 1791, pentru că ele „*din acel an s'au prefăcut pe calea cea mai firească în program politic și național, la care Români au ținut cu pietate și cu dor fierbinte de a fi realizată*.” ²⁾ Suplica dată în numele poporului român în acel an a fost compusă de un fiu al bisericii unite cu conlucrarea celor mai învățați călugări din Blași și ea cuprinde postulate, din care multe așteptă realizare și astăzi. S'a cerut adecă, să se ștergă din legile țerei expresiunile batjocoritoare la adresa națiunii române. Acestea să i-se dea loc în celelalte națiuni politice ale țerei. Clerul, nobilimea și poporul român să se bucure de aceleași drepturi, de cari se bucură clerurile, nobilimea și poporul celorlalte națiuni politice. Români încă să fie aleși și denumiți func-

ționari în municipii și comune în număr proporțional cu numărul locuitorilor de naționalitate română. Comitatele, districtele și scaunele, în cari Români locuiesc în majoritate, să poarte nume românești, și toți locuitorii fără deosebire de naționalitate să poarte aceleași sarcini. ¹⁾

În șirul luptelor noastre politice formeză evenimentul și aparițiunea celei dintâi foi politice. Acesta are a se mulțami unui teolog și subdiacon din Blași și anume nemuritorul George Barițiu, care la anul 1838 a edat „*Gazeta Transilvaniei*” și după aceea a luptat în decurs de 50 ani în fruntea tuturor mișcărilor noastre sociale, culturale, naționale și politice. Activitatea acestui bărbat rar a fost binecuvântată și pentru cultura și dezvoltarea bisericii orientale, ceea ce o recunoștea însuși comitetul parohial gr. or. din cetatea Brașovului, care scria în an. 1892 fericitului Barițiu următoarele: „*Protocolul luat în ședința din 12 Septembrie 1837 arată: La propunerea dnului profesor George Barițiu se formeză un fond al școlii române din cetatea Brașovului. Cuvântarea Domniei Tale despre școlile naționale, ținută înainte cu 56 ani și petrecută la protocol, prin care ai arătat, că sunt neapărat de lipsă a se înființa în Brașov, cuprinde un program despre cele ce s'au înființat. Rugarea subșternută în 4 Mai 1850 la înaltul Ministeriu de culte și instrucțiunea publică din Viena, ca să se dea Românilor din Brașov concesiune pentru zidirea unui gimnasiu, a eșit din pna DVóstre. Lucrarea domniei Tale ca notariu al reprezentanței bisericesti române gr. or. din cetatea Brașovului dela 1846—1855 în timpul, când s'a pertractat înființarea gimnasiului român gr. or. din Brașov și anume propunerile din ședința dela 6/18 August 1851, se vedu astăzi realizate. Totu asemenea vedură-ți esecutându-se planul așternut în ședința din 6/18 Februar 1855 pentru o școlă reală și alta comercială. Terenul culturii era numai o țelină, când ai venit, multu stimat domnule, la Brașov, și astăzi vedeți pământu roditoriu. Semțele aruncate în pământul lucrat de DVóstră, le vedeți dându ród inelșugate.*” ²⁾

Cea mai impunătoare manifestațiune a poporului român în 1848 a pornit din Blași și s'a ținut în Blași, în cine a fost martor ocular la grandioasele manifestațiuni din 7 Mai 1894 în Cluși cu ocaziunea procesului memorandului, nu va pute denega clerului unită partea hotărâtoare.

Nu amă fi înregistrat aceste fapte, dacă mulți, cari se impeneză cu titlul de „naționali” și „ortodoxi”, nu ar calumnia în continuu biserica unită, și dacă sub aceste firme nu ar vinde marfă antinațională și erori mari chiar și din punctul de vedere al bisericii orientale.

E drept, că și în sinul bisericii unite iesu câte odată la suprafață ómeni, cari nu-și implinescu datorințele față cu poporul român, din care facu parte, însă acești ómeni tocmă pentru că se punu în conflict cu sentimentul public al credincioșilor bisericii noastre, au fost, sunt și vor fi totdeauna rău veduți, și uniți cercă totdeauna a-i elimina din sinul lor ca pe nisce membre putrede și nevrednice de a mai face parte din organismul vieții noastre bisericesti și naționale; ceea ce este o garanță puternică, că biserica unită nu se va pune nici odată în conflict cu aspirațiunile juste și legitime ale poporului român. Tocmai din cauza acesta Români uniți sunt mândri de biserica lor, și nu este putere omenescă, care să-i facă a se deslipi de ea, în încercări ne bune ca ale lui Manegutu potu fi păgubitoare din punct de vedere național, întru câtu turbură buna înțelegere între frații de un sânge, însă din punct de vedere religios

pentru biserica unită nu pot să ne causeze nici un rău, cu atât mai virtuos, că scriitorășul acesta tocmă într'o cestiune de natură religioasă nu pune nici un pond pe partea etică și teologică a cestiunii, deși acesta este singur hotărâtoare pentru cei ce voesc să discute de religie și biserică.

Închiámă cu un pasaj scris în anul 1888 în contra „*Telegrafului Român*”, care provocase pe uniți a se întorce la neunire: „*Gloria de a fi făcutu o desbinare confesională între Români din Transilvania și Ungaria se cuvine prin urmare inamicilor seculari ai nómului românesc, în dacă domni dela „Telegraful Român” și cei de o credință cu dușii dorescu serios și sincer, să încete pentru totdeauna această desbinare, ei n'au decât să trecă în sinul bisericii cele vechi unite, căci nimic nu-i poate reține dela acestu pașu salutar. Pe acești ortodoxi nu-i pot reține motivele religioase, deorece, — precum ne spune „Telegraful Român” organul oficios al mitropoliei române ortodoxe, — ei sunt de aceea convingere, că toate bisericile creștine propagă învățăturile cele sublime ale lui Christos, și tocmă pentru acesta ei nu potu avé nici unu scrupul religios de a intra în sinul bisericii catolice, despre care nu se poate dice, că nu ar fi creștină. Dar ortodoxii de astăzi nu potu fi împedcați dela unirea cu biserica Romei nici de motive naționale, fiindu că această biserică le garanteză în totu momentul folosirea limbii române ca limbă liturgică și le asigură întrebuintarea ritului orientat și chiar și a disciplinei orientale, ce a fost în praxă înainte de schismă și înainte de a se fi corupt prin elemente cu totul străine de spiritul bisericii întru adevăr ortodox. Considerațiunile naționale vorbescu toate pentru unirea Românilor ortodoxi cu biserica Romei, pentru că această biserică ne oferese cea mai puternică garanță pentru conservarea individualității noastre naționale, precum am arătat în numerii precedenți ai „*Foii bisericesti*”. Noi nu pricepem, pentru ce ortodoxii de astăzi, cari țin, că toate bisericile creștine sunt adevărate, ar voi să mai bucuru sub înfrința crivețului amorfitoriu, ce suflă de către Petersburg, decât sub influința zefirului dătătoriu de viață, ce adie linu de către Roma léganul originii noastre latine? pentru ce să nu fie mai consultu a ne ține cu toții de biserica Romei împreună cu partea cea mai mare a popórelor culte de pe suprafața pământului și împreună cu popórele neolatine, decât a ne ține de biserica ortodoxă, care amenință a deveni biserica panslavismului muscălesc?*

„*Să nu cugete domni dela „Telegraful Român”, că calumniile lor îndreptate în contra sfintei uniri voru pute să clătine pe români greco-catolici în credința lor sau îi voru pute face, să se deslipescă de sinul bisericii catolice, spre care graviteză totu mai tare acele elemente sănătoase din societatea creștină, cari mai țin încă la principiile sublime și adevărate ale creștinismului, și cari tocmă dela validitatea acestor principii așteptă regenerarea societății moderne.*”

„*Români greco-catolici țin cu tărie la adevărul, că Domnul Christos nu a întemeiatu mai multe biserici, ci numai una, și că acesta una este biserica catolică, pentru că numai într'nsa se adeverescu cuvintele simbolului: credu într'una sfintă, catolică și apostolică biserică, pe cându celelalte secte, cari poartă numele de biserică creștine, sunt întemeiate de nisce ómeni lipsiți de misiune dumnezească: de Ariu, de Eutiche, de Nestoriu, de Fotiu, de Luther, de Calvin, de Socinu și de alții, și nu înfrunescu în sine notele bisericii adevărate exprimate în simbolul de credință.*”

„*Români greco-catolici voesc să fie în uniune și comuniune numai cu biserica Romei, căci sfinții părinți numai pe aceia i-au socotit, că se țin de biserica catolică mărturisită în simbolul credinței, cari au fost*

¹⁾ Veđi Barițiu Părți alese din ist. Trans. v. I. pag. 412 și urm.

²⁾ Barițiu ibid. pag. 543.

¹⁾ Id. ibid. pag. 539.

²⁾ Veđi broșura intitulată: George Barițiu, Sibiu 1892 pag. 53.

În uniune și comuniune cu biserica Romană. Așa de exemplu sfântul Ieronim în cartea I. scrisă în contra lui Rufin la num. 14 întrăbă: „Ce credință ține el? Aceea, care o mărturisesc biserica romană, sau dăru aceea care se află în scrierile lui Origene? De va răspunde, că ține credința romană, atunci așadară suntem catolici.”¹⁾ Er sfântul Ambrosiu vorbindu despre fratele său Satyr, care era încă catechumen, ne spune, că acesta „a chemat la sine pe episcopul . . . și l-a întrebat, că află-se el (adecă episcopul) în comuniune cu ceilalți episcopi catolici, adecă cu scaunul romană.”²⁾

„Românii greco-catolici pun mai mult pondă pe învățatura sfinților părinți, decât pe caluniile și vorbele goale ale domnilor dela „Telegraful Român”, când e vorba de credință și de biserică. Învățătura sfinților părinți cu privire la credință și la biserică se află foarte lămurită espusă în aceste cuvinte ale sfântului Augustin: „Trebue să ținem religionea creștină și comuniunea cu aceea Biserică, care este catolică și se numește catolică nu numai de ai săi, ci și de toți inimicii ei.”³⁾

„Românii greco-catolici știu bine, că numai aceea este biserică catolică, adecă universală sau săbornicească, care este estinsă preste tot pământul și este întogmită așa, încât să pōtă cuprindă în sinul său tōte popōrele, și ei vedū foarte limpede, că acesta prerogativă numai bisericii romano-catolice îi compete, deōrece numai ea este estinsă pe tōtă suprafața pământului și numai ea face cuceriri pacifice între popōrele necreștine, pe când așa numita biserică ortodoxă este restrinsă numai la câteva popōre slave, și la o parte dintre români și greci, și nu se estinde, decât numai acolo, unde o impune forța și brutalitatea moscovită.

„Acestea și alte multe, cari spațiul Foii bisericesc nu ne permite a le aminti, sunt motivele religioase, cari țin pe românii greco-catolici în sinul bisericii catolice. De aceea, dacă românii ortodoxi, cari n'au nici un motiv religios ori național de a fi uniți cu muscalii și cu grecii, doresc să încete ori ce desbinare confesională în corpul națiunii române, ei n'au alta de făcut, decât să se unescă cu biserica Romei, căci a fi neunit numai ca să fi neunit, mie mi-se pare o mare — absurditate.

„Altecum noi nu suntem de părerea domnilor dela „Telegraful Român”, că prin desbinarea noastră confesională s'ar fi desbinat și corpul națiunii române ca națiune, pentru că diferențele religioase în sine nu snt o pedecă, care să nu ne permită a fi cu toții de acord, când e vorba de apărarea și promovarea intereselor noastre naționale, culturale și politice. Dovadă despre aserțiunea noastră ne pōte servi exemplul frumos, ce de re-pește ori ni-l'au dat părinții și străbunii noștri, precum și exemplul, ce în continuu ni-l'au dat alte popōre, er la noi în patrie Magiarii, cari deși sunt despărțiți în trei confesiuni, totuși țin strins la oaltă în cestiunile lor naționale. Ca să facem și noi ca ei, un singur lucru se potesce: *mai multă toleranță și mai puțin fanatism din partea unor ortodoxi față cu românii greco-catolici.*”⁴⁾

Timpul ține mai mult ca norocul.

(Continuare)

„Le-am pachetat laolaltă. Acum sunt în ordine,” duse Bernardo voindu să i-le dea. Părintele capelanu însă răspuse cu o liniște venerabilă: „Morții nu mai au lipsă fără

¹⁾ Fidem suam quam vocat? Eamne qua romana pollet ecclesia, an illam quae in Origenis voluminibus continetur? Si romanam responderit, ergo catholici sumus. S. Hier. l. 1. c. Rufinum n. 14.

²⁾ Advocavit ad se episcopum . . . percunctatusque ex eo est, utrum cum episcopis catholicis hoc est cum romana sede conveniret. S. Ambr. de Satyri excessu l. 1. n. 47.

³⁾ Tenenda est nobis christiana religio et ejus Ecclesiae communicatio, quae catholica est et catholica nominatur non solum a suis, verum etiam ab omnibus inimicis, S. Aug. de vera religione c. 7.

⁴⁾ Fōia bisericescă și școl. An. I. 1888 Nr. 13.

numai de rugăciuni cătră Dumneđeū îndurătorul. Ține acestea dovești pentru dta. Eū le respingū dela mine.”

„Așadar, domnule,” duse trăgăntorū unchiașul, „nu voesci, ca un criminal să-și lea pedepsa?”

„Nu, căci prin acesta nimēnuia nu i-s'ar folosi.”

„Ōre sfinției tale îți este totū una, de iese ori nu dreptatea la ivelă? Și nu voesci sfinția ta, ca amintirea sermanului Iosifū să fie curată ca și inima lui cea nepetată?”

„La ce acestea?” răspuse capelanul.

„Ca să ștergi rușinea, ce a murdărit familia vōstră sēracă, cunoscută însă ca cea mai de omenie și mai vrednică!”

„Familia mea se stinge cu mine.”

„Și dta, domnule părinte, vrei, să porți cu dta această pată?”

„Eū, unchiașule, nu rămān aici, unde mē cunoscū toți. Suntū trimisū ca misionariū în China. O chemare acesta, ce mai toți o plătescū cu viața.”

„Și unde rămāne dreptatea și părerea ōmenilor, domnule capelan?”

„Acestea încă își au sclavii sēi, unchiașule Bernardo.”

„Cum? Dta ai putē să ierți?”

„Mē voiū sili, să o facū acesta. Și începutul va fi, că despre o urmărire a vinovatului nici vorbă să nu mai fie.”

„Domnule,” duse bētrānul într'un amestec de nerăbdare și admirare, „dar acesta e purcederea unui sfinț.”

„O, de unde? Eū voescū numai, să-mi tragū mână de pe dreptatea lumii, cu care nu-mi voiū face de lucru. Și nu crede, că ar trebui să fi sfinț, ca să lucrī astfel. E curatū omenescă această lege. A fostū un poetū din India, care a cāntatū: Virtutea iertă pe celū fără Dumneđeū, pe cum sandalulū imprumutā aromă securii, carea l'a lovitū.”

„Tatălū sfinției tale dīcea de multe ori, că lui Iosifū îi curge lapte prin vine și nu sânge,” răspuse la acesta Bernardo. „Mie mi-se pare însă, că acestū lucru era propriū nu numai lui Iosifū, ci întregii familii. Cândū ași sci eū, unde se află criminalulū, sciū că și-ar primi elū partea! Dar voiū merge unū pașū mai departe: ca omū de omenie imi voiū face numai datoria, dacă voiū demasca pe unū tālhariū. De n'asī face-o acesta, ași consimți cu elū, ori ași binecuvīnta pēcatulū!”

„Fie care își înțelege datorințele după inima sa proprie,” observă capelanul. „Numai câtū e greū, să găsești pe acelū omū. Elū a dispărutū deja de dece ani. De sigurū i-se va fi perdutū urma, de cumva încă n'a muritū. Mai bine, unchiașule, rōgă-te pentru sermanulū lui sufletū, ori pentru întōrcerea lui la pocāință.”

„Unū proverbii dīce, că de pe unū drumū lungū nu perđi pe nimēnia. Și nici să n'am odihnă, până nu voiū da de elū. Pēcatosulū trebue să-și facă canonulū!”

„Dacă dta cređi, că prin pīrrea și pēdepsirea vinovatului îți implinesci datoria de omū de omenie, prin iertarea lui implinesci fără fudoelă o faptă de omū alū lui Dumneđeū.”

„Pe toți sfinții!” duse bētrānulū ieșitū din răbdare. „Acesta ar fi o prōstă iertare. Suntū lucruri, cari nu merită o astfel de iertare.”

„Nici unū pēcatū nu se lea afară,” duse preotulū.

„Dar eū nu suntū ca sfinția ta, cu unū

piciorū deja în ceriuri,” duse Bernardo cu energie. „Cândū voiū da de blăstematulū, pe sufletulū mamei mele, își va plăti crima. Și cređi sfinția ta, că prin acesta imi perđū ceriulū?”

„Acesta n'am đis'o, prietine Bernardo. Eū mi-am spusū părerea mea despre acestū lucru, fără ca să osīndescū părerea contrarā. Dar în sfârșitulū la ce atāta vorbă, cândū e cu neputință, să te mai și gândesci la gāsirea omulū, pe care-lū invinovătesci?”

„N'am găsitū eū și pe Iosifū?” duse cu încredere de sine bētrānulū.

„O mare întimplare, unchiașule.”

„Mai suntū întimplări de astea, sfinția ta, numai să le sci cerca bine.”

„Dece ani țesu unū vclū prea grosū preste trecutū. Gāndesce-te bine, unchiașule, ce faci!”

„Da, domnule, însă unū proverbii dīce: Timpulū ține mai multū ca noroculū. Elū se va găsi. Dta nu voesci, să-lū cerci. Bine, flū voiū cerca eū, și de-lū voiū găsi, să-l ajute Dumneđeū! Acum mergū de-a dreptulū la judecātorie.”

Cu acestea se despărțiră.

VII

Generalulū locuia într'o casă frumosă de pe una din principalele strade ale Madridulū. Era într'o diminetă, cândū generalulū avea la sine pe fratele său, și se înțelegeau împreună în odaea de lucru. Generalulū se pārea, că apēră cu căldură o causă, pe care fratele său mai bētrānū o desconsidera foarte multū. Pe încetulū amindoi se aprinseră în sfātuire.

„Ca în timpulū nostru pōte nici odată nu s'a întimplatū, ca unī ōmeni să urce cele mai înalte trepte ale rangului, să-și croescă poziție socială și influență politică, în sfârșitulū prin avuție și norocū orbū să jōce o rolă însemnată, fără însă ca lumea să se fie și interesatū de aceea, că ōre în care unghetū întunecosū aū vēđutū lumina dīlei și între ce împrejurări aū urcatū scara norocului.” Așa grāi fratele generalului și apoi continuă: „Astăzi omulū se uită numai la prezentū și nu vre, să mai caute la trecutū. Și recunoscū, că acestū lucru ađi e atātū de comunū, căttū țī-se pare, că ar trebui să fie așa, parcă natura l'ar cere, deși, frate dragă, ce pōte fi mai împotriva firii, decâtū unū copilū din părinți sēraci, ajunsū însă, scie Dumneđeū cum, la vađă, la domnie și pe urmă lăpēdāndu-se de cei ce i-aū datū viața? Și nu e și acesta unū lucru de tōte dīlele?”

„Dar frate,” duse fiitorulū socru alū colonelului Guerra, „trebue să stimezi aceea, ce veđi si pođi prețui, și nici decâtū aceea, ce nu e meritulū tēu propriū. Pe drumulū bētrānelorū tale idei cine să mai mērgă?”

„Aceste idei stāpānescū însă de o potrivă creerii bētrānilorū ca și pe ai celorū tineri, căci așa unī, pe cum și ceilalți se ferescū de rēu, nu suntū dar nici bētrāne, nici tinere ideile acelea. Totū timpulū, frate,” vorbi mai departe fratele generalului, „își are particularitățile sale, căci omenimea întregă ca și singuraticū, aū fostū și vorū rămāne în neperfectiune cu tōte teoriile filosofilorū despre renaștere și ale modernilorū. Ipocrați despre combaterea celorū dintāiū. Să dīcemū, că s'a vindecatū o bolă fizică ori morală, și ōre în loculū ei nu se va ivi alta nouă, dacă nu mai multe, și se va afla, că rana s'a lățitū preste trupū, tocmai că s'a vindecatū și pentru că nu trebuia să se vindece?”

„Și toate acestea filosofi încurcate sunt de lipsă, ca să ajungi la exprimarea nefavorii tale la căsătoria fiicei mele cu colonelul Guerra?”

„Forțe adevărate tu, frate!”

„Și fără de un alt motiv, decât că nu cunosc pe tatăl, pe moșul și pe strămoșul lui?”

„Așa e!”

„Nu duce nici o frică. Ei sunt oameni cu stare bună, și numele familiei lor e un nume bine vădit ori unde și cinstit,“ duse generalul liniștit.

„Eu m'am informat despre ei. Ce e drept, în acel loc am aflat oameni, ce poartă acest nume, însă e numai o familie de țineri. Aceștia au avut un fiu, care de mulți ani a plecat ca soldat spre America. De atunci însă n'au mai auzit nimic despre el, și oamenii sunt convinși, că el a perit. Și cum se unesc acestea, când colonelul asigură, că părinții lui sunt morți? Așadar cum îți place inima fiului, care nu vrea să recunoască pe părinți, fiindu aceia oameni săraci și nebăgați în samă?”

„Ar fi teribil într'adevăr, cândă ar fi acesta așa.”

„Și ce ții tu despre omul, care se dă de fiul unor părinți avari, pe cândă aceia sunt sârmani țineri?”

„Ar fi ceva de risu într'adevăr!”

„Și nu recunoști tu nici acum, că am drept, să nu găsești nici o plăcere la legătura familiară cu un misterios, ca să nu-ți dăci întunecos, ce hrănește o atât de neomenescă vanitate?”

„Eu, să-ți spun sincer, frate, nu dau credință la adevărul informațiilor, ce ți-ai câștigat. Această familie Guerra, despre care ți-s'a spus, va fi alta, e un nume de totă lătită. Dar să luăm lucrul întors, să fie așa, cum spui tu, — și chiar și atunci aceste slăbiciuni omenesci totu n'ar precumpeni

cu laudabilele lui calități, și n'ar înceta a fi o parte bună, deși nu chiar strălucită. Strălucite sunt însă meritele lui și faptele eroice.”

„Bine, bine, aceste privesc viața lui militară, și eu sunt mulțumit, dar cum stă cu viața lui privată?”

„Toți camerații lui îl laudă și în această privință. Și afară de aceea e foarte bogat.”

„Da,” duse bătrânul domn cu un suris amar, „e bogăție câștigată în cărți!”

„Frate, în America acesta e un lucru de toate zilele,” duse generalul suridându, în inimă însă foarte atinsu. El simția, că în acest punct nu mai poate fi iertătorii fiului său ginere.

„Așa dar nici să nu se mai mire lumea, că s'au stricat moravurile, și a perit virtutea, cândă chiar și bărbați curati ca lumina în suflet și caracter se apucă, de escusă cele mai păcătoase lucruri! Ce să cred eu despre tine, frate?”

„Dar frate dragă,” duse generalul cuprins de o grijă vădită, „fiica mea îl iubesc!”

„Fata ta, o inimă nobilă și o minte inteligentă, prea ușor putea să alunge dela sine gingașa patimă, dacă tu te-ai fi împotrivit dela început.”

Chiar în clipa acesta intră colonelul strălucindu de fericire. Fratele generalului îl întâmpină rece ca totdeauna. Dar cu atât mai mult se silește, să facă să dispară recela acesta generalului prin vorbe și priviri de iubire.

Abia a trecut un sfert de oră, când se auzi bătându în ușa odăii de lucru. „Poftim!” duse generalul, și ușa se deschide, și intră un bătrân îmbrăcat cam pe săracie în portul unui țeran Andalusian.

„Bernardo! În sfârșit te mai are și tu!” duse generalul surprinsu foarte plăcut de neașteptata vizită și grăbi a strânge mâna și a îmbrățișa cu dragoste pe sositul. Îl

duse apoi de mână înaintea fratelui său și a colonelului și îl prezentă.

„Aici vedeți pe Bernardo vitezul și credinciosul meu mântuitor. Numai lui am să-i mulțumesc viața. Uitați-vă numai aci,” și îi netezi la delu pelerul cărunt de pe frunte, „această încreștătură de sabie i-a croit-o o mână dușmană. E semnul neperitoriu de jertfă, de credință, și totu așa de nestinsă e și recunoștința din inima mea. Dar spune-mi, cum îți mai merge, prietene? Eu vedu, că anii au trecut preste tine, cum trec preste un stejar puternic. Nimic n'au schimbat în tine, decât că ți-ai argintat pelerul și ți-ai cam părțit fața.”

(Va urmă.)

Posta redacțiunii. Of. par. gr. cat. Poșta și Alod-Venice. De aci vi-se trimite regulat. Cercați la postă.

Editor și redactor răspunzător:

Dr. Victor Szmigelski.

Anunț.

Se aduce la cunoștința P. T. Publici, cumcă subscribula din 1 Iunie n. 1894 țin în arindă hotelul cel mare al Societății „Hebe” din Sângiorgiul român comitatul Bistrița-Năsăud în Transilvania, care hotel e în imediata apropiere a băilor.

Speru, că P. T. Publici, care pentru lipsă ori distragere va binevoi a cerceta unele băi române din Ardeal, imi va da sprinjalul recerut ca la român. Și eu basat pe praxă câștigată în timp de 6 ani ca arindator al Internatului român Vanceanu din Blașu, ér din 1 Decembrie 1893 ca hotelier la hotelul „Univers” din Blașu, mă voiu nisui a mulțami pe P. T. Publici pe lângă servițiu prompt și acurat cu mâncări bune și vinuri curate de pe Tîrnave.

Cu totă stima

George Popu,
hotelier.

(13) 2-3

Cu deosebită stimă cutez a încunoștința pre

Veneratul Cleru greco-catolicu,

că precum și până acum iaș asupra-mi gătirea de iconostase, amvone, altare

și alte obiecte de ale instruirii interne a bisericilor, în ce privesc lucrul de măsari și de sculptori, de colorare respective de marmorisare și de pravedere cu icone sante, dimpreună cu aședarea acelor obiecte în fața locului, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servesc cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericile greco-catolice au câștigat recunoștința deosebită, și toate mă îndreptățesc la sperarea, că Veneratul Cleru mă va împărtăși ocazional-minte de prețuită-î încredere. Silința mea se va îndreptă totu-deauna într'acolo, că și de aci înainte se merită renumele cel bun, care mi-lam câștigat până acum.

Prin tariful de zone dispărându departările, prin această capacitatea de concurență mi-sa mărită.

Rogându-mă pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stimă

Carol Müller,

auritor și fabric. de recuis. biseric.

(6) 15-52

Turnătoria de clopote și de metale a lui

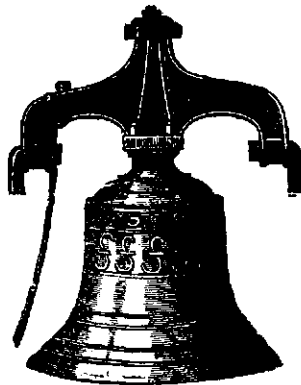
ANTONIU NOVOTNY

în

(2) 10-26

Timișoara-Fabrică

se recomandă spre pregătirea clopotelor noue, precum la preturarea clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopotiri întregi armonioase, pe lângă garanță pe mai mulți ani, în fiesce care mărime pravedute cu ajustări de feru bătutu construite spre a întorce clopotele cu ușurință în ori ce parte. Indată ce sunt bătute de o latură, prin ceea ce sunt mântuite de a se strica.

Cu deosebire recomandă de elu inventatele și de mai multe ori premiatele

Clopote patentate găurite,

caru au un tonu mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrare mai voluminoasă decât clopotele turnate după sistemul vechiu. Cătu unu clopotu patentat de 300 kg. este egal în tonu cu unu de 400 kg. turnat după sistemul vechiu.

Mai departe se recomandă spre facerea de scanne de fieru bătutu de sine stătătoare, spre preadjustarea clopotelor bețane cu corone de feru bătutu ca și spre turnare de clopote pentru orologe și de țoce din metalu. Clopote în greutate de 300 kg. și mai jos se află totdeauna în magazin.

Prețurile ilustrate se trimitu gratis și franco.